

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جغرافیای ایران

کلیه رشته‌ها (نظری - فنی و حرفه‌ای - کار دانش)

پایه دهم

دوره دوم متوسطه

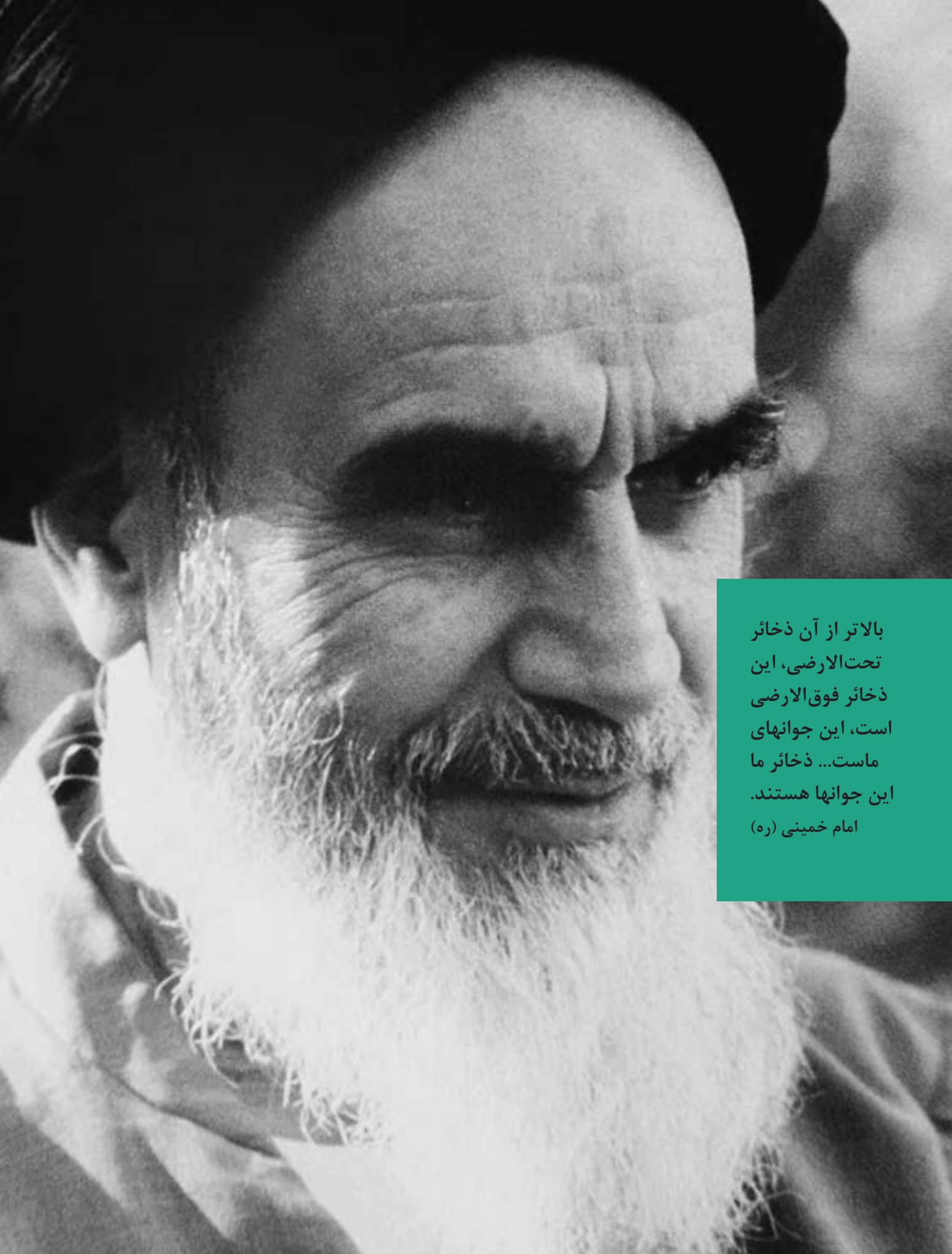
وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	جغرافیای ایران - پایه دهم دوره دوم متوسطه - ۱۱۰۲۱۸
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	دلارام احمدی، سید عباس احمدی، ناهید فلاحیان، شادی کاربان، روح‌انگیز محوی، نازیبا ملک‌محمودی، منصور ملک‌عباسی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
مدیریت آماده‌سازی هنری:	مریم نادری، مهدی چوپینه، سیاوش شایان، محسن یوسفی (اعضای شورای برنامه‌ریزی و گروه تألیف) - نازیبا ملک‌محمودی (سرگروه تألیف) - محمد دانشگر (وبراستار)
شناسه افزوده آماده‌سازی:	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
نشانی سازمان:	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - محمدعباسی (نگاشتارگر) - اطراح گرافیک، اطراح جلد و صفحه‌آرا) - رعنا فرج‌زاده دروئی، فاطمه گیتی‌جبین، فاطمه باقری‌مهر، فاطمه پزشکی، فاطمه رئیسیان فیروز‌آباد، راحله زادفتح‌اله (امور آماده‌سازی)
ناشر:	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۹۲۶۶-۸۸۳۰، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وبگاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
چاپخانه:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران تهران: کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
سال انتشار و نوبت چاپ:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص» چاپ سوم ۱۳۹۷

شابک ۳-۲۷۴۴-۵-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978-964-05-2744-3

تصویرسازی و رسامی نقشه‌ها توسط سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح انجام گرفته است.

بالاتر از آن ذخائر
تحت الارضی، این
ذخائر فوق الارضی
است، این جوانهای
ماست... ذخائر ما
این جوانها هستند.
امام خمینی (ره)

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست

فصل اول: جغرافیا چیست؟

- درس اول: جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر ۲
- درس دوم: روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا ۸

فصل دوم: جغرافیای طبیعی ایران

- درس سوم: موقعیت جغرافیایی ایران ۱۴
- درس چهارم: ناهمواری‌های ایران ۲۱
- درس پنجم: آب و هوای ایران ۳۳
- درس ششم: منابع آب ایران ۴۶

فصل سوم: جغرافیای انسانی ایران

- درس هفتم: ویژگی‌های جمعیت ایران ۶۰
- درس هشتم: تقسیمات کشوری ایران ۷۰
- درس نهم: سکونتگاه‌های ایران ۷۶
- درس دهم: توان‌های اقتصادی ایران ۸۶

جغرافیا علمی است که برای بررسی ویژگی‌های مکان‌ها، پراکندگی پدیده‌ها و روابط متقابل بین انسان و محیط اهمیت خاصی قائل است.

امروزه آموزش جغرافیا در جهان به عنوان یک موضوع اصلی و محوری در برنامه‌ریزی‌های تحصیلی مدارس در دوره‌های مختلف گنجانده شده و به عنوان وسیله‌ای برای ترویج آموزش‌های فردی، محیطی و بین‌المللی مورد تأکید قرار گرفته است.

درس جغرافیای ایران با توجه به قرارگیری در حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی تأکید بر کنش‌ها و تعاملات انسانی و توانایی برقراری رابطه مثبت و سازنده با خلق و خلقت حول محور ارتباط با خالق تعریف شده است. همچنین در بیان کارکرد و ضرورت حوزه مذکور تصریح شده که درک سنت‌های الهی، مطالعه محیط طبیعی و انسانی و تقویت روحیه همدلی، نوع دوستی و احترام نسبت به دیگران بسترهای لازم را برای نیل به زندگی توحیدی و تحقق عدالت و پیشرفت فراهم می‌آورد.

از این رو هدف از تألیف این کتاب تربیت افرادی مسئول و توانمند و آگاه و پایبند به اخلاق دینی و علاقه‌مند به شناخت ایران، ویژگی‌ها و مسائل آن است. مطالعه این کتاب به دانش‌آموزان عزیز کمک می‌کند که نسبت به کشور عزیزمان ایران احساس مسئولیت کنند تا بتوانند آینده بهتری برای ایران ایجاد نمایند.

از جمله اهداف دیگر این کتاب، آشنا نمودن شما با جغرافیای طبیعی و انسانی کشور عزیزمان ایران است. می‌دانید که شناخت جغرافیای ایران دامنه وسیعی دارد و این کتاب نمی‌تواند به تنهایی همه نیازهای اطلاعاتی شما را درباره ایران برآورده سازد. با این حال مؤلفان این کتاب بر اساس اصول و معیارهای علمی برنامه‌ریزان درسی، سعی نموده‌اند تا مطالبی ارزشمند درباره کشورمان به شما ارائه دهند. در تمامی درس‌ها سعی شده است فعالیت‌هایی جذاب که زمینه تفکر و تعقل شما درباره کشور و مخصوصاً استان محل زندگی‌تان را فراهم می‌آورد، طراحی شود، زیرا آنها معتقدند که نسل جوان با بهره‌گیری از دانش جغرافیای کشور می‌تواند به بسیاری از نیازهای کنونی و آینده پاسخ‌گو باشد. درس جغرافیای ایران درسی عمومی و مشترک است که برای همه رشته‌های تحصیلی ارائه می‌گردد و دانش‌آموزانی که رشته‌های غیر از علوم انسانی را برمی‌گزینند پس از آن دیگر برنامه درسی جغرافیا نخواهند داشت. بنابراین همه دانش‌آموزان در این پایه با ویژگی‌های جغرافیایی ایران آشنا می‌شوند.

برای تدریس بهتر کتاب جغرافیای ایران پیشنهاد می‌شود همکاران عزیز به موارد زیر توجه کنند:

● **سازماندهی محتوا:** این کتاب شامل ۳ فصل و ۱۰ درس می‌باشد.

فصل اول شامل آشنایی با ماهیت و دانش جغرافیا و چگونگی روش مطالعه آن می‌باشد.

فصل دوم با ویژگی‌های جغرافیایی طبیعی ایران آشنا می‌شویم.

فصل سوم با ویژگی‌های جغرافیایی انسانی ایران آشنا می‌شویم.

● یکی از نکات مهم تدریس این کتاب پیوند آن با کتاب‌های استان‌شناسی می‌باشد. همان‌طور که در متن کتاب مشاهده می‌کنید یک ارتباط منطقی بین فعالیت‌های خواسته شده و محیط زندگی دانش‌آموزان وجود دارد. بنابراین فعالیت‌های مربوط به کتاب استان‌شناسی با دقت و جدیت انجام شود.

● بخشی از فعالیت‌های طراحی شده در کتاب باید به وسیله دانش‌آموزان در کلاس و حین تدریس انجام شود. هدف از طراحی این فعالیت‌ها درگیر نمودن دانش‌آموزان در فرایند یادگیری است. ضروری است دبیران گرامی در انجام فعالیت‌های کلاسی اهتمام داشته باشند. برای آگاهی بیشتر دانش‌آموزان در انتهای کتاب، کلمات و مفاهیمی که در متن با علامت ستاره (*) مشخص شده‌اند توضیح داده شده است.

● شیوه ارزشیابی: دبیران محترم توجه داشته باشند که ارزشیابی درس جغرافیای ایران به صورت ارزشیابی مستمر و پایانی در هر دو نوبت تحصیلی صورت بگیرد. لازم به ذکر است ۵ نمره ارزشیابی این درس به کتاب استان محل زندگی دانش‌آموز اختصاص دارد. در آزمون‌های کتبی و پایانی و همچنین آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها و مؤسسات، طرح هرگونه سؤال از بخش‌های «بیشتر بدانیم»، «برای مطالعه» و «واژه‌نامه پیوست آخر کتاب» ممنوع می‌باشد.

● علاوه بر کتاب درسی و راهنمای معلم، کلیپ‌های آموزشی در حال طراحی و تولید می‌باشد که به تدریج در اختیار شما عزیزان قرار خواهد گرفت.

ما امیدواریم که دبیران عزیز با ایجاد فضایی تعاملی و بحث برانگیز زمینه‌های لازم را جهت تجزیه و تحلیل، مقایسه و تفکر (نقادی و خلاق) در کلاس فراهم نمایند.

گروه جغرافیای

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

سایت گروه جغرافیا <http://Geography-dept.talif.sch.ir>